[2021] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 821

ਐਸ.ਪੀ.ਈ. ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਰਾਹੀਂ ਐਸ.ਪੀ.

ਬਨਾਮ

ਉਤਮਚੰਦ ਬੋਹਰਾ

(2021 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1590)

ਦਸੰਬਰ 09, 2021

[ਕੇ. ਐੱਮ. ਜੋਸਫ ਅਤੇ ਐੱਸ. ਰਵਿੰਦਰ ਭੱਟ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1988 – ਐੱਸਐੱਸ.13(1)(ਈ), 13(2) – ਏ-1, ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਉੱਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਆਮਦਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ – ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਏ-1 ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣਾ - ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਏ-1 ਨੇ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਫਲੈਟ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਏ-1 ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਹਾਈ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਦਾਲਤ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਰੱਖੀ ਗਈ: ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ - ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ - ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਦੋਸ਼, ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ, ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਯੋਗ ਸੰਪਤੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਏ-1 ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ - ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਏ-1 ਅਤੇ ਏ-2 (ਏ-1 ਦੀ ਪਤਨੀ) ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ - ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਐਫਆਈਆਰ (ਪਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਕੇਸ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ) ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ - ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਕੇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਇਸ ਲਈ, ਉਸ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। /ਐੱਸ.13(1)(ਈ) ਆਰ/ਡਬਲਯੂ ਐੱਸ.13(2) – ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸਨੇ ਏ-1 ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੰਪਤੀ ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਖਰੀਦੀ ਸੀ ਉਸਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸੀ - ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਮਨੀ ਟ੍ਰੇਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ - ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਮੁੱਢਲੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਏ-1 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ - ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਨਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ - ਐੱਸਐੱਸ .120-ਬੀ, 109, ਆਈਪੀਸੀ - ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 - ਐੱਸਐੱਸ.120ਬੀ, 109 - ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ, 1973 - ਐੱਸਐੱਸ. 397, 401, 226-228, 239, 161.

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1988 – ਐੱਸਐੱਸ.13(1)(ਈ), 13(2)-ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਐੱਸ.120ਬੀ – ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਿਹਾਰ – ਸਾਜ਼ਿਸ਼ – ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਮਿਆਰ – ਫੜਿਆ ਗਿਆ: ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ, ਜਿਸਨੇ ਪੀਸੀਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਆਮਦਨੀ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਰਟ

ਆਯੋਜਿਤ: 1.1 ਉੱਤਰਦਾਤਾ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ, ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ (ਏ -1) ਨਾਲ ਉਕਸਾਉਣ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਉਸਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਅਣਉਚਿਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਏ.-1 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ, ਜੋ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਨੇ ਇਹ ਫਲੈਟ ਕੰਪਨੀ (ਮੈਸਰਜ਼ ਰਵੀਤੇਜਾ ਟਰੇਡਿੰਗ ਕੰ. ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ) ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੋ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ; ਉਹ ਵੀ ਟ੍ਰੇਲ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਡੀਡ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਜ਼ਬਤ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਦਰਅਸਲ, ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਏ-1 ਨੂੰ ਵੀ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਰਿਕਵਰੀ ਵੱਖਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੱਲ ਲੈ ਗਈ; ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 120ਏ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 120B ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਉਕਸਾਉਣ, ਧਾਰਾ 107 ਆਈਪੀਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 109 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 22][838-ਡੀ-ਜੀ; 839-ਏ]

1.2 ਪੀਸੀਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (1) (ਈ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13 (2) ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ, ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਨੈਕਰ ਇਸ ਲਈ ਉਸ 'ਤੇ ਪੀਸੀਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਮੁਦਰਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਸਨੇ ਏ-1 ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਹੱਤਵ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਜੋ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਉਸਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਅਮਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਏ-1 ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 109 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਏ-1 ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੰਪਤੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਸੀ; ਸਿਰਫ ਇਲਜ਼ਾਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫਲੈਟ ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਡੀਡ, ਜੋ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਮ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਕਸਟਡੀ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਦੋਸ਼, ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ, ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਏ-1 ਨੂੰ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੰਪਤੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਏ-3 ਅਤੇ ਏ-4, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਾਫ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ 74 ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ; ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਮਨੀ ਟ੍ਰੇਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਏ-3 ਅਤੇ ਏ-4 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਫਲੈਟ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਮਨੀ ਟ੍ਰੇਲ - ਜਿਸਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ (ਏ) ਸੰਪਤੀ ਮੈਸਰਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਵਿਤੇਜਾ ਟਰੇਡਿੰਗ ਕੰਪ. ਲਿਮਟਿਡ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਏ-7 ਰਾਹੀਂ ਏ-1 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਰਾਹੀਂ; (ਬੀ) ਏ-1

ਦੋ ਕੰਪਨੀਆਂ ਮੈਸਰਜ਼ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸੌਦੇ ਸਨ। ਏ.ਐਸ. ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼. ਅਬਾਨ ਆਫਸ਼ੋਰ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਚੇਨਈ; (ਸੀ) ਏ-1 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਏ-7 ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ (ਮੈਸਰਜ਼. ਟਾਈਡਲ ਡਾਟਾ ਸੋਲਿਊਸ਼ਨ, ਬੈਂਗਲੋਰ)) ਨੇ ਉਕਤ ਦੋ ਕੰਪਨੀਆਂ (ਮੈਸਰਜ਼ ਏ.ਏ. ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਏਜੰਸੀਆਂ) ਨੂੰ ਡਾਟਾ ਸਟੋਰੇਜ ਸਰਵਰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਅਬਾਨ ਆਫਸ਼ੋਰ ਲਿਮਿਟੇਡ); (ਡੀ) ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕੰਪਨੀਆਂ [ਮੈਸਰਜ਼ ਏ.ਐਸ. ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼. ਅਬਾਨ ਆਫਸ਼ੋਰ ਲਿਮਿਟੇਡ] ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਏ-7 ਤੋਂ ਲਗਭਗ 1 ਕਰੋੜ ਜ਼ਿਆਦਾ (ਇਨਵੈਇਸ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ) (ਈ) ਏ-7 ਨੇ ਚੈੱਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਏ -6 ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ (ਉਤਕਰਸ਼ ਇਨਫੋਟੈਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ, ਅਤੇ ਉਤਕਰਸ਼ ਸਟਾਫਿੰਗਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ) ਦੇ ਚਾਲੂ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ; (ਐੱਫ) ਏ-7 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ, ਏ-6 ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ 94,82,300/- ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੇ। ਰਵਿਤੇਜਾ ਟਰੇਡਿੰਗ ਕੰਪ. ਲਿਮਟਿਡ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 80,00,000/- ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਏ-1 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਏ-4 ਦੁਆਰਾ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਏ-4 ਦੁਆਰਾ 50 ਲੱਖ ਅਤੇ 30 ਲੱਖ ਦੇ ਦੋ ਡਿਮਾਂਡ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। [ਪੈਰਾ 22-25][839- ਏ 840- ਸੀ-ਐੱਚ;

1.3 ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਏ-1 ਦੁਆਰਾ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਮਨੀ ਟ੍ਰੇਲ ਜਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸੀਬੀਆਈ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਨਾਮ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਐਫਆਈਆਰ (ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਸ- ਸੀਸੀ ਨੰਬਰ 3/2013) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਉਸਦੀ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਏ -1 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਵਿੱਚ ਏ -1 ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ)- ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਅਨੁਪਾਤਕ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਕੇਸ. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਏ-1 ਅਤੇ ਏ-2 ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਘਰੋਂ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀਸੀ ਨੰਬਰ 3/2013 ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਸੇਲ ਡੀਡ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਦਾ ਘਰ. ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ 29.08.2011 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ [ਸੀ.ਸੀ. ਨੰ. 5/2015] ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀਸੀ ਨੰਬਰ 3/2013 ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਕੇਸ ਵੱਖਰੇ ਹਨ. ਸੀ.ਸੀ. ਨੰ. 3/2013 ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਅਨੁਪਾਤਕ ਸੰਪਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 3/2013 ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 9, 26-28][841- ਈ-ਐੱਚ; 829-ਈ-ਐੱਫ; 842-ਏ-ਸੀ, ਐੱਫ]

ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚੱਕਰ 1995) 4 ਐੱਸਸੀਸੀ 181

: [1995] 1 ਸਪਲ. ਐਸਸੀਆਰ 294 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

1.4 ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ, ਪੀਸੀਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੰਪਤੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਪੱਕੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਦੋ ਸਥਿਤੀਆਂ - ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੀ ਕਸਟਡੀ (ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਏ-1 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ) ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬੋਝ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੇ ਗਏ 74 ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਮੇਤ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਉਸਨੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਵਿੱਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮੈਸਰਜ਼ ਰਵੀਤੇਜਾ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੰਪਨੀ ਪ੍ਰਾ. ਲਿਮਟਿਡ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦੁਆਰਾ ਸੀ ਏ-1. ਉੱਤਰਦਾਤਾ 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਫਲੈਟ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਫੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਈ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਮੈਸਰਜ਼ ਰਵੀਤੇਜਾ ਟਰੇਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਸ ਅਨੁਮਾਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਏ-1 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 29, 30, 32][843- ਡੀ-ਐੱਫ; 844-ਬੀ-ਐੱਚ; 845-ਏ-ਸੀ]

ਦੀਪਕ ਸੁਰਾਣਾ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਪੀ ਰਾਜ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ **ਫੈਸਲਾ ਮਿਤੀ. 08.02.2016 2016 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 128 ਵਿੱਚ;** ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਨਰਾਇਣ ਰਾਓ **(2012) 9 ਐਸਸੀਸੀ 512 : [2012] 9 ਐਸਸੀਆਰ 54;** ਪੀ. ਨੱਲਮਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ **(1999) 6 ਐਸਸੀਸੀ 559 : [1999] 1 ਸਪਲ. ਐਸਸੀਆਰ 135 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**

ਨਿਰਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੂਨ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ **(1973) 3 ਐਸਸੀਸੀ 753: [1973] 2 ਐਸਸੀਆਰ 66**

ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ **(1977) 4 ਐਸਸੀਸੀ 39 : [1978] 1 ਐਸਸੀਆਰ 257;** *ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਕੁਮਾਰ ਸਮਾਲ ਐਂਡ ਹੋਰ* **1979 (3) ਐਸਸੀਸੀ 4 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**

<u>ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ</u>

[1973] 2 ਐਸਸੀਆਰ 66	**ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ**	**ਪੈਰਾ 17**
[1978] 1 ਐਸਸੀਆਰ 257	**ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ**	**ਪੈਰਾ 17**
[2012] 9 ਐਸਸੀਆਰ 54	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 21**
[1995] 1 ਸਪਲ. ਐਸਸੀਆਰ 294	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 28**
[1999] 1 ਸਪਲ. ਐਸਸੀਆਰ 135	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 30**

ਅਪਰਾਧੀ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2021 ਦੀ ਅਪਰਾਧੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1590

2017 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 73 ਵਿੱਚ ਮਦਰਾਸ ਵਿਖੇ ਨਿਆਂਇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 25.05.2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਏ.ਐੱਸ.ਜੀ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੰਜਨਾ ਨਰਾਇਣ, ਸਚਿਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਰੂਪਮਾ ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਸੁਗੋਸ਼ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਆਰ. ਬਸੰਤ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਰਮੇਸ਼ ਅਲੰਕੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਰੁਣਾ ਗੁਪਤਾ, ਸਿਧਾਂਤ ਬਕਸੀ, ਡੀ.ਵੀ. ਰਘੂ ਵੈਮਸੀ, ਸਈਅਦ ਅਹਿਮਦ ਨਕਵੀ, ਅਕਸ਼ੈ ਸਹਾਏ, ਦਾਸਰੀ ਮੁਰਲੀਮੋਹਨ, ਐਡਵ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਐੱਸ. ਰਵਿੰਦਰ ਭੱਟ, ਜੇ.

1. ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 447 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਫਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾ (ਉੱਤਮਚੰਦ ਬੋਹਰਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਉੱਤਮਚੰਦ/ਜਵਾਬਦਾਰ"), ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ।

ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਆਰਡਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ (25.05.2017 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ), 13.03.2018 ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ 13.11.2018 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 447 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ, ਜੋ ਕਿ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁਆਫ਼ੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਢੁੱਕਵਾਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

2. ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸੀਬੀਆਈ/ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ") ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਏਐਸਜੀ") ਨੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੇਰੀ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਜਿਸ ਲਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰਸੀਦ ਗਲਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਦੂਜੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣੀ ਪਈ, ਜਿਸ 'ਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲੱਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਤਮ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜੂਨ 2018 ਦੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

3. ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ 447 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਦੇਰੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਰਸੀਦ ਗੁਆ ਬੈਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਪਈ ਹੈ, ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਤਸਦੀਕਸ਼ੁਦਾ ਕਾਪੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਦੇਰੀ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਆਈ.ਏ. ਨੰ. 178754/2018 ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

4. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਆਖਿਰਕਾਰ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ।

5. ਸੀਬੀਆਈ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 1 ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ, ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 397 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸੀਆਰਪੀਸੀ") ਇਸ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ (XII ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਜੱਜ, ਸਿਟੀ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ, ਚੇਨਈ) (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ") ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2015 ਦੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 5 ਵਿੱਚ ਪੰਜਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 29.12. .2015, ਨੇ ਸੀਆਰਐੱਲ. ਐਮਪੀ.ਨੰ..6873/2015 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 239 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਤਮਚੰਦ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਸੀ।

---

[1]ਮਿਤੀ 25.05.2017 ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀ 73/2017 ਵਿੱਚ

6. ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਆਈਓ") ਰਾਹੀਂ, ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੰਜ (ਸੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ) ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 173 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ 20.02.2012 ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਬਧੇ ਰਥਨਾਮ ਮਹੇਸ਼, ਪੁੱਤਰ ਬੀ.ਐੱਸ. ਰਤਨਾਮ (ਏ-3) ਅਤੇ ਬਧੇ ਆਨੰਦ ਚੈਤਨਿਆ, ਪੁੱਤਰ ਬੀ.ਆਰ. ਮਹੇਸ਼ (ਏ-4) ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ: (i) ਅੰਦਾਸੂ ਰਵਿੰਦਰ, (ਏ-1); (ii) ਕਵਿਤਾ ਅੰਦਾਸੁ, ਏ-1 (ਏ-2) ਦੀ ਪਤਨੀ; (iii) ਉਤਮਚੰਦ (ਏ-5); (iv) ਉਦੈ ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ, (ਏ-6); ਅਤੇ (v) ਪੋਥਾਪ੍ਰਗਦਾ ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ, (ਏ-7)। ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120ਬੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 109 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਆਈਪੀਸੀ") ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 1988 (1988) ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 13(2) ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਪੀਸੀਏ")

7. ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਏ-1, ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ 01.01.2005 ਤੋਂ 29.08.2011 ਦੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ (ਏ-2) ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ 2,32,20,296/- ਦੀ ਦੌਲਤ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਆਮਦਨ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਹ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਏ.-2 ਹਾਊਸ ਵਾਈਫ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲਾਂ 2005-06, 2006-07, 2007-08, 2009-10 ਅਤੇ 2011 ਲਈ ਅਪਰੂਵਰ (ਏ-4), ਇੱਕ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਕਰ ਰਿਟਰਨ ਭਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਏ-1 ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲਏ। ਉਹ ਪੈਸਾ ਏ-2 ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਰਾਹੀਂ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਏ-1 ਨੇ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵੀ ਖਰੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਚੇਨਈ ਵਿੱਚ ਮੈਸਰਜ਼ ਰਵਿਤੇਜਾ ਟਰੇਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਲਿਮਿਟੇਡ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਕੰਪਨੀ" ਵੀ)। ਉਹ ਸਿਰਫ ਏ-1 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਸਰੋਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਏ-7 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ, 94,82,300/- ਨੂੰ ਏ -6 ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਸਰਜ਼ ਉਤਕਰਸ਼ ਇਨਫੋਟੈਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ, ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਉਤਕਰਸ਼ ਸਟਾਫਿੰਗ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ) ਰਾਹੀਂ ਚੈੱਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਿਮਿਟੇਡ, ਸਿਕੰਦਰਾਬਾਦ) ਮੈਸਰਜ਼ ਦੇ ਚਾਲੂ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ। ਰਵਿਤੇਜਾ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਪ੍ਰਾ. ਲਿਮਿਟੇਡ, ਸਟੈਂਡਰਡ ਚਾਰਟਰਡ ਬੈਂਕ, ਸਿਕੰਦਰਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈਦਰਾਬਾਦ। ਉਹ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐੱਮ. ਰਵਿਤੇਜਾ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਕੰ., ਪ੍ਰਾਇ. ਲਿਮਿਟੇਡ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (ਏ -4) ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੇ ਏ-1 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚੇਨਈ ਵਿਖੇ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। 80,00,000/- ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 50,00,000/- ਅਤੇ 30,00,000/- ਦੇ ਮੁੱਲ ਲਈ ਦੋ ਡਿਮਾਂਡ ਡਰਾਫਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋ ਡਿਮਾਂਡ ਡਰਾਫਟ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਏ-4, ਐਮ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੈਸਰਜ਼ ਰਵਿਤੇਜਾ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਕੰ., ਪ੍ਰਾਇ. ਲਿਮਟਿਡ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਆਪਣੇ ਚਾਲੂ ਖਾਤੇ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਰਕਮ ਵਿਕਰੇਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਬਦਰੂਜ਼ਮਾਨ ਖਾਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ

8. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ (ਮਿਤੀ 13.07.2011), ਫਲੈਟ ਨੰ. 4/3 (ਪੁਰਾਣਾ ਨੰ. 28/3), ਏ.ਆਈ.ਐਲ.-ਅਹਦ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੰ. ਵਿਖੇ ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵਿਚ 2108 ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਮਾਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। .28 (ਮੌਜੂਦਾ ਨੰਬਰ 4) ਨਾਗੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਰੋਡ (ਪੁਰਾਣਾ ਨੰਬਰ 13, ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਮਚਹਾਰੀ ਰੋਡ, ਨੁੰਗਮਬੱਕਮ, ਚੇਨਈ-34) ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੰ. 669/2011, (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ") ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। **ਮੈਸਰਜ਼** ਰਵਿਤੇਜਾ ਟਰੇਡਿੰਗ ਕੰਪ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਕਤ ਸੰਪਤੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਦੀ ਅਸਲ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਉਤਮਚੰਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਏ-1 ਦਾ ਫਾਈਨਾਂਸਰ ਅਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੀ।

9. ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਸਨ: ਪਹਿਲਾ, (ਸੀ. ਸੀ. ਨੰ. 5/2015) ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ। ਨੰ.3/2013। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਮਚੰਦ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਏ-1 ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਅਤੇ ਫਾਈਨਾਂਸਰ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਏ-1 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਉਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਉੱਤਮਚੰਦ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 01.01.2005 ਤੋਂ 29.08.2011 ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਏ-2 ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਏ-1 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਰਗਰਮ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 2,32,20,296/- ਦੀ ਟਿਊਨ ਨੂੰ ਏ-1 ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੀ। ਏ -1 ਅਤੇ ਏ-2 ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਲਈ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਦੀ ਗਣਨਾ 171.41% ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਦੂਜਾ ਕੇਸ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਸ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਮਚੰਦ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ। (ਏ-3) ਵਿਚ ਆਰ.ਸੀ. ਨੰ. 33(ਏ)/2011 (ਸੀ.ਸੀ. ਨੰ. 3/2013) ਅਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਦੀ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਏ-1 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ 50 ਲੱਖ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਵਿੱਚ ਏ-1 ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ 20.02.2012 ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ., ਏ.ਸੀ.ਬੀ., ਚੇਨਈ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਪੀਸੀਏ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 109 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

10. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ - ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ (ਵੀ. ਸ੍ਰੀਧਰ / ਪੀਡਬਲਯੂ-45) ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਉਸਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਏ-1 ਅਤੇ ਏ-2 ਨਾਲ ਉਤਮਚੰਦ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਵ ਇੱਕ ਫਾਈਨਾਂਸਰ ਵਜੋਂ, (ਜੋ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਸੀ.

ਏ-2 ਨੂੰ ਐਡਵਾਂਸ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ), ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ, ਇੱਕ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਉਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਫਸਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵੀ. ਸ੍ਰੀਧਰ, ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਫਲੈਟ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਸਨ। ਉੱਤਮਚੰਦ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਲਈ ਏ-1, ਏ-2 ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ।

11. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਵਜੋਂ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਅਤੇ ਏ-1, ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਏ-1 ਰਾਹੀਂ ਬੇਨਾਮੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ, ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਭੇਜੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ, ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ, ਭਾਵ, ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣ, ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਏ-1 ਹੋਣ ਦਾ, ਸੰਭਾਵਿਤ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਸੀ, ਜੋ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸੀ। ਚਾਰਜ ਫਰੇਮ ਕਰਨ ਲਈ. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਉਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।

12. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉੱਤਮਚੰਦ ਬੋਹਰਾ ਵੱਲੋਂ ਦਲੀਲਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਵੇਖੀ ਗਈ ਰਜਿਸਟਰਡ ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਸਿਰਫ ਕਬਜ਼ਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਅਰਥਾਤ, ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ, ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਣਾ, ਅਰਥਾਤ, ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਾਲ ਉਕਸਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਉਸਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਜਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ, ਭਾਵ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉੱਤਮਚੰਦ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਇਹ ਬਿਆਨ ਸਿਰਫ ਕੰਪਨੀ ਯਾਨੀ ਮੈਸਰਜ਼ ਰਵੀਤੇਜਾ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੁਆਰਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ।

<u>ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਦਲੀਲ</u>

13. ਸੀਬੀਆਈ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਦੋਸ਼ ਹਨ ਜੋ ਕਿ

ਏ-1 ਦੇ ਨਾਲ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਲਈ। ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤੇ 80,00,000/- ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਏ-1 ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਫਰੰਟ ਸੀ। ਇਹ ਜਾਇਦਾਦ ਏ-1 ਦੇ ਦੋਸਤ ਪੀ. ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ, ਮੈਸਰਜ਼ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਟਾਈਡਲ ਡਾਟਾ ਸੋਲਿਊਸ਼ਨ, ਬੈਂਗਲੋਰ ਏ-1 ਦਾ ਦੋ ਇਕਾਈਆਂ (ਮੈਸਰਜ਼ ਏ.ਐੱਸ. ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਏਜੰਸੀਜ਼ ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਅਬਾਨ ਆਫਸ਼ੋਰ ਲਿਮਟਿਡ, ਚੇਨਈ) ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੈ. ਟਾਈਡਲ ਡਾਟਾ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਨੇ ਯੂਨੀਫਾਈਡ ਸਟੋਰੇਜ ਸਰਵਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਕਤ ਪੀ. ਸ਼੍ਰੀਨਿਵਾਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਇਨਵੌਇਸ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਏ.-6, ਉਧੈ ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਰਕਮਾਂ ਫਿਰ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਮੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਐੱਮ. ਰਵਿਤੇਜਾ ਟਰੇਡਿੰਗ ਪ੍ਰਾਇਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਲਿਮਟਿਡ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ ਫਲੈਟ ਖਰੀਦਿਆ।

14. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਕੋਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਸੀ। ਏ-2 ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਉਧਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਉੱਤਮਚੰਦ ਫਾਈਨਾਂਸਰ ਸੀ। ਏ-1 ਅਤੇ ਏ-2 ਦੇ ਨਾਲ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਉਤਮਚੰਦ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ, ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਏ-1 ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ, ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਹਾਲਾਤ ਜੋ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦਾ ਗਵਾਹ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ, ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਿਊ -70 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਿਊ -71 ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕਿ ਏ-1 ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੌਲਤ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉੱਤਮਚੰਦ ਵਰਗੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

15. ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਮਚੰਦ ਨੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-45) ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਦਸਤਖਤ ਕਰਕੇ ਏ-1 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਬੇਨਾਮੀ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 30.08.2011 ਨੂੰ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ 48,20,000/- ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਸਲੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ, ਸਿਧਾਰਥ ਮਹਿਤਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-73) ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਸਿਧਾਰਥ ਮਹਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਏ-1 ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਖਰਕਾਰ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਏ-1 ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਉਤਮਚੰਦ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਏ-1 ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੈਰਵੀ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

16. ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, ਆਰ.ਸੀ. ਨੰ. 33(ਏ)/2011 (ਸੀਸੀ.ਨੰ.3/2013) (29.08.2011 ਨੂੰ ਪੀਸੀਏ, 1988 ਦੇ ਤਹਿਤ 120ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਆਰ/ਡਬਲਯੂ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਏ-1 ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ। ਮੈਸਰਜ਼ ਐਵਰੋਨ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ., ਚੇਨਈ ਨੇ 29.08.2011 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ. ਕਿਸ਼ੋਰ ਤੋਂ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਟੈਕਸਯੋਗ ਆਮਦਨ ਛੁਪਾਈ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਰਾਤ 9.00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਏ-1 ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਰਹੇ ਉੱਤਮਚੰਦ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ, ਅਤੇ ਏ-1 ਨੂੰ ਕਾਰ ਚਲਾ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਏ-1 ਵਿਚ ਇਕ ਡੱਬਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਨ , ਏ.-1 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਸੀ।

17. ਸਿੱਖਿਅਤ ਏ.ਐਸ.ਜੀ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ, *ਨਿਰਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੂੰਨ ਵਿਚ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ*[2] *ਰਾਜ* ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਟੈਸਟ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਚਾਅ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਕਾਫੀ ਸੀ ਅਤੇ *ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ*[3] 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਸੀ।

18. ਮਿਸਟਰ ਆਰ. ਬਸੰਤ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ. ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗਵਾਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਜੁਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੀਡਬਲਯੂ-70 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-71 ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੇ ਉੱਤਮਚੰਦ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸਦੀ ਡਿਸਚਾਰਜ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣੀ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

19. *ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਕੁਮਾਰ ਸਮਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ*[4] ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਸਟ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਬਰਾਬਰ ਹਨ

[2] (1973) 3 ਐਸਸੀਸੀ 753

[3] (1977) 4 ਐਸਸੀਸੀ 39

[4] 1979 (3) ਐਸਸੀਸੀ 04

ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਜੱਜ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ, ਜੱਜ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਡਾਕਖਾਨੇ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਇੱਕ ਮੂੰਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਸਬੂਤ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜੇਕਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਆਦਿ।

20. ਸ੍ਰੀ ਬਸੰਤ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ/ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਮਚੰਦ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਪੀਸੀਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 13 (1) (ਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਮੁਦਰਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਏ-1 ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਤੋਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੰਪਤੀਆਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਫਲੈਟ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਉੱਤਮਚੰਦ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਚੰਦ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 109, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

<u>ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਖੋਜ</u>

21. ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਨਰਾਇਣ ਰਾਓ 5 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲਾਗੂ ਮਿਆਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ:

> *"13. ਪੀ. ਵਿਜਯਨ [(2010) 2 ਐਸਸੀਸੀ 398 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਬਾਰੇ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੀਪੀ. 401-02, ਪੈਰਾ 10-11)*
>
> *"10. ... ਜੇਕਰ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਿਰਫ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਂ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 'ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕਾਫੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ' ਸ਼ਬਦ।*

[5](2012) 9 ਐਸਸੀਸੀ 512

ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੱਜ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹਿਜ਼ ਡਾਕਖਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਨਿਆਂਇਕ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਤੋਲ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ।

11. ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਜੱਜ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂਤਾ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਲਵੇਗੀ ਜੋ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੱਕੀ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। "

12. ਰਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ [(1977) 4 ਐਸਸੀਸੀ 39] ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਫੈਸਲਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 227 ਅਤੇ 228 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾ 4 ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੀਪੀ. 41-42)

"4. ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਢਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੱਜ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 227 ਜਾਂ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 228 ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ 'ਜੱਜ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਢੁੱਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ', ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 227 ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, 'ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ- ... (ਬੀ) ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਉਹ ਕਰੇਗਾ

ਧਾਰਾ 228 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਦੋਵਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ, ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪੂਰਵਕ ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਬਚਾਅ ਲਈ ਕੋਈ ਭਾਰ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜੱਜ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਤੱਥ, ਜੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਮਿਆਰ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਖਰਕਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 228 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਨਿਸ਼ਚਤ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ, ਜੇ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਜੋ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੱਢੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਸੂਚੀ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿੱਟੇ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਲ ਕੀ ਨਿਕਲੇਗਾ, ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਪੈਨ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ

ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣਾ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ, ਫਿਰ, ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦੀ ਥਿਊਰੀ 'ਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਧਾਰਾ 227 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 228 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ' ਤੇ ਜੋ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਧਾਰਾ 228 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਹੀਂ। ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ

14. ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ [(2010) 9 ਐਸਸੀਸੀ 368] ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਉਸੇ ਹੀ ਉਪਬੰਧਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਿਆ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੀ. 375-77, ਪੈਰਾ 19-21)

> *"19. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਆਧਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਆਧਾਰ. ਮੁਢਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਸਬੂਤ ਜੋੜਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।*
>
> *20. ਧਾਰਾ 209 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਡਾਕਖਾਨੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਛਾਂਟਣ ਅਤੇ ਤੋਲਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੁੱਢਲਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੇਸ. ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ*

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ., ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਧਾਰਾ 227 ਅਤੇ 228 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

21. ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 227 ਅਤੇ 228 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ:

(i) ਧਾਰਾ 227 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੱਜ ਕੋਲ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਛਾਂਟਣ ਅਤੇ ਤੋਲਣ ਦੀ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਸਟ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।

(ii) ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ।
(iii) ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ਼ ਡਾਕਖਾਨੇ ਜਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਇੱਕ ਮੁਖ-ਪੱਤਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਆਦਿ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

(iv) ਜੇਕਰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਰਾਏ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ

(v) ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਮੁੱਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਿਆਂਇਕ ਦਿਮਾਗ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਸੰਭਵ ਸੀ

(vi) ਧਾਰਾ 227 ਅਤੇ 228 ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ. ਇਸ ਸੀਮਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਢਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਆਮ ਸਮਝ ਜਾਂ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇ।

(vii) ਜੇਕਰ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਿਰਫ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਤਮ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਬਰੀ।"

22. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉੱਤਮਚੰਦ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ, ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ (ਏ-1) ਨਾਲ ਉਕਸਾਉਣ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਅਣਉਚਿਤ ਸੰਪਤੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਏ.-1 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੀ, ਜੋ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਨੇ ਫਲੈਟ, ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੋ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ; ਉਹ ਵੀ ਟ੍ਰੇਲ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਡੀਡ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਜ਼ਬਤ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ; ਦਰਅਸਲ, ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਏ-1 ਨੂੰ ਵੀ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੀ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੀ ਕਸਟਡੀ ਤੋਂ ਰਿਕਵਰੀ ਵੱਖਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੱਲ ਲੈ ਗਈ; ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਉੱਤਮਚੰਦ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 120ਏ, ਆਈਪੀਸੀ[6] ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਸੀ।

---

[6] *"**120 ਏ. ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ।**- ਜਦੋਂ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ,—*

(1) ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ, ਜਾਂ

2) ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਜੋ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਧਾਰਾ 120ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਉਕਸਾਉਣਾ, ਧਾਰਾ 107 ਆਈਪੀਸੀ[7] ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 109 ਆਈਪੀਸੀ[8] ਧਾਰਾ 13 (1) (ਈ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 13 (2) ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਉੱਤਮਚੰਦ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪੜ੍ਹੋ ਹੇਠ ਅਨੁਸਾਰ:

"13. ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਿਹਾਰ –

(1) ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, -

********* *********

(ਈ) ਜੇ ਉਹ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਜਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿੱਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

ਵਿਆਖਿਆ। -ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, "ਆਮਦਨ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਨੂੰਨੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮਦਨ

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ-ਇਹ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਅੰਤਮ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਸ ਵਸਤੂ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇਤਫ਼ਾਕ ਹੈ।

[7]"107. ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ।-ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ-

ਪਹਿਲਾਂ—ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ

ਦੂਜਾ—ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਕੋਈ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ; ਜਾਂ

ਤੀਸਰਾ—ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਭੁੱਲ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ 1.—ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਗਲਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਛੁਪਾਉਣ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨਾ. ਇਲਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਏ, ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵਾਰੰਟ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੈੱਡ, ਬੀ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸੀ ਜ਼ੈੱਡ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਏ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ ਜ਼ੈੱਡ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਏ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸੀ. ਇੱਥੇ B ਸੀ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ 2.—ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

[8] ***" 109. ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜੇਕਰ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਕੰਮ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ*** *- ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਕੰਮ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਸੰਹਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ, ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।*

ਵਿਆਖਿਆ—ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਾਂ ਉਸ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਕਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਸੀਦ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(2) ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 3 [ਚਾਰ ਸਾਲ] ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਜੋ 4 [ਦਸ ਸਾਲ] ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

23. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ, ਉੱਤਮਚੰਦ, ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ 'ਤੇ ਪੀਸੀਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਮੁਦਰਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲਾਭ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਸਨੇ ਏ-1 ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਹੱਤਵ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਜੋ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਉਸਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਅਮਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਏ- 1 ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

24. ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਵੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 109 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਏ -1 ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੰਪਤੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਸੀ; ਸਿਰਫ ਇਲਜ਼ਾਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫਲੈਟ ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਡੀਡ, ਜੋ ਕਿ ਮੈਸਰਜ਼ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਰਵਿਤੇਜਾ ਟਰੇਡਿੰਗ ਕੰਪ. ਲਿਮਟਿਡ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ, ਉਤਮਚੰਦ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ, ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਏ -1 ਨੂੰ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੰਪਤੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਥਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

25. ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਾਫ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਏ-3 ਅਤੇ ਏ-4 ਦੇ ਬਿਆਨ, ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ 74 ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ; ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਤਮਚੰਦ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧਕ ਸਮੱਗਰੀ ਦਿਖਾਓ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਮਨੀ ਟ੍ਰੇਲ, ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਏ -3 ਅਤੇ ਏ -4 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਫਲੈਟ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਮਨੀ ਟ੍ਰੇਲ - ਜਿਸਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ (ਏ) ਸੰਪਤੀ ਮੈਸਰਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਵਿਤੇਜਾ ਟਰੇਡਿੰਗ ਕੰਪ. ਲਿਮਟਿਡ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਏ-7 ਰਾਹੀਂ ਏ-1 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਰਾਹੀਂ; (ਬੀ) ਏ -1 ਦਾ ਦੋ ਕੰਪਨੀਆਂ ਮੈਸਰਜ਼ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸੀ। ਏ.ਐਸ. ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਅਬਾਨ ਆਫਸ਼ੋਰ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਚੇਨਈ; (ਸੀ) ਏ -1 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਏ -7 ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ (ਮੈਸਰਜ਼ ਟਾਈਡਲ ਡਾਟਾ ਹੱਲ,, ਬੈਂਗਲੋਰ)) ਨੇ ਉਕਤ ਦੋ ਕੰਪਨੀਆਂ (ਮੈਸਰਜ਼ ਏ.ਐੱਸ. ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਏਜੰਸੀਆਂ) ਨੂੰ ਡਾਟਾ ਸਟੋਰੇਜ ਸਰਵਰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਅਬਾਨ ਆਫਸ਼ੋਰ ਲਿਮਿਟੇਡ); (ਡੀ) ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕੰਪਨੀਆਂ [ਮੈਸਰਜ਼ ਏ.ਐਸ. ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਅਬਾਨ ਆਫਸ਼ੋਰ ਲਿਮਿਟੇਡ.] ਨੇ ਏ -7 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 1 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਾਧੂ (ਇਨਵੌਇਸ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ) ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ; (ਈ) ਏ -7 ਨੇ ਚੈੱਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਏ-6 ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ (ਉਤਕਰਸ਼ ਇਨਫੋਟੈਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ, ਅਤੇ ਉਤਕਰਸ਼ ਸਟਾਫਿੰਗਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ) ਦੇ ਚਾਲੂ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ; (ਐੱਫ) ਏ-7 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ, ਏ-6 ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ 94,82,300/- ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੇ। ਰਵਿਤੇਜਾ ਟਰੇਡਿੰਗ ਕੰਪ. ਲਿਮਟਿਡ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 80,00,000/- ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਏ-1 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰਕਰਤਾ ਏ -4 ਦੁਆਰਾ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਏ -4 ਦੁਆਰਾ 50 ਲੱਖ ਅਤੇ 30 ਲੱਖ ਦੇ ਦੋ ਡਿਮਾਂਡ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ।

26. ਉਪਰੋਕਤ ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਮਚੰਦ ਮਨੀ ਟ੍ਰੇਲ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਏ-1 ਦੁਆਰਾ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

27. ਸੀਬੀਆਈ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਐਫਆਈਆਰ (ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ - ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਏ-1 ਅਤੇ ਏ-2 ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੇ ਘਰੋਂ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

28. ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ [ਸੀਸੀ ਨੰਬਰ 3/2013] ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਚੰਦ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀਸੀ ਨੰਬਰ 3/2013 ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ 29.08.2011 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ [ਸੀਸੀ ਨੰਬਰ 5/2015] ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਚੰਦ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀਸੀ ਨੰਬਰ 3/2013 ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਕੇਸ ਵੱਖਰੇ ਹਨ. ਸੀਸੀ. ਨੰ. 3/2013 ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਚੰਦ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਨਾਮ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਚੱਕਰ 9 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ:

> "ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕਿ ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਜਾਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਹੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਸਿਰਫ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਚਾਈ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ।
>
> ਇਸ ਲਈ, ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 3/2013 ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨਾਲ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ।

29. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇ. ਨਰਾਇਣ ਰਾਓ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂ ਭੁੱਲਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤੱਤ, ਅਤੇ ਪੀਸੀਏ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ

> "24. ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

---

[9] (1995) 4 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 181

ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸਾਰ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਪਲੱਬਧ. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਥਿਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਨੇ ਵਚਨਬੱਧ ਸਨ। ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਅਨੁਮਾਨ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕੱਢੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਾਜਬ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋਣ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ੱਕ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਠੋਸ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ, ਪੀਸੀਏ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੰਪਤੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਠੋਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਦੋ ਸਥਿਤੀਆਂ - ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਦੀ ਕਸਟਡੀ (ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਏ-1 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ) ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਹ ਉਤਮਚੰਦ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਕਾਫੀ ਹਨ।

30. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਪੀ. ਨੱਲਮਲ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ[10] ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

> "ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਲਈ ਦੋ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਇਸ ਲਈ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ। ਪਹਿਲੇ ਅੰਗ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਲੋਕ ਸੇਵਕ 'ਤੇ ਹੈ।

---

[10] (1999) 6 ਐਸਸੀਸੀ 559

ਦੂਜੇ ਅੰਗ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰੋ. ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪੀਸੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13(1)(ਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਨਾਲ ਟੈਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜਵਾਬਦੇਹ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬੋਝ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

31. ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੀਪਕ ਸੁਰਾਣਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. - ਜਿੱਥੇ ਤੱਥ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸਨ - ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੱਕ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ:

"10. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਲੋਕਾ ਬੋਸ ਬਨਾਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇਵੀ [ਅਲੋਕਾ ਬੋਸ ਬਨਾਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇਵੀ, (2009) 2 ਐੱਸਸੀਸੀ 582 : ਏਆਈਆਰ 2009 ਐੱਸਸੀ 1527] ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੁਆਰਾ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਕਰੀ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਨਾਮ ਦੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ. ਪਰ ਇੱਥੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸਮਝੌਤੇ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਸਟਡੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਖੁਦ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਇਕਪਾਸੜ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਢੁਕਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਨੇੜਤਾ ਜਾਂ ਮਨ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਕੋਲ ਜੋ ਨਜ਼ਰੀਆ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। "

32. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 74 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਉੱਤਮਚੰਦ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਸਨੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਵਿੱਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਮੈਸਰਜ਼ ਰਵੀਤੇਜਾ ਟਰੇਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਵੇਚੀ ਗਈ ਸੀ। ਲਿਮਟਿਡ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਏ-1 ਦੁਆਰਾ ਸੀ. ਉੱਤਰਦਾਤਾ 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਫਲੈਟ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਫੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਾਈ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੂਸਰੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਮੈਸਰਜ਼ ਰਵੀਤੇਜਾ ਟਰੇਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਲਿਮਿਟੇਡ ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਸ ਅਨੁਮਾਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਮਚੰਦ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਏ-1 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

33. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

